

Силабус курсу Психологічна профілактика булінгу

Галузь знань: **02 «Культура і мистецтво»**
Спеціальність: **028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»**
Ступінь вищої освіти: **перший (бакалаврський)**
Освітньо-професійна програма: **«Менеджмент соціокультурної діяльності»**
Дисципліна вільного вибору

Рік навчання: **2**
семестр: **4**

Кількість кредитів: **5**
мова викладання: **українська**

КЕРІВНИК КУРСУ

ПП: канд. екон.наук, доц.кафедри освітології і педагогіки
Дем'янюк Антоніна Вікторівна

Контактна інформація: a.demianiuk@wunu.edu.ua

Опис дисципліни

Навчальна дисципліна «Психологічна профілактика булінгу» спрямована на формування у майбутніх фахівців систематизованих знань, професійних умінь і навичок. Мета викладання дисципліни: сформувати у студентів сукупність компетентностей (результатів навчання) на основі системи знань, умінь і навичок з психологічної профілактики булінгу, які допомогли б майбутнім фахівцям надавати фахову психологічну допомогу по запобіганню, корекції та унеможливлення проявів насилля в освітньому середовищі; формування морально-етичних принципів і відповідальності. Головне спрямування навчального матеріалу – максимально використати творчий потенціал, активність, самостійність і відповідальність кожного студента у процесі засвоєння теоретичних та практико-орієнтованих знань, сформувати успішну професійно-індивідуальну траєкторію майбутнього фахівця.

Структура курсу

Тема	Результати навчання	Завдання
Тема 1. Предметне ядро психологічної профілактики булінгу	Знати поняття насильницької поведінки, її ознаки та види насильства. Вміти розпізнавати ситуації булінгу; виокремлювати основні причини булінгу; розуміти фактори ризику різних рівнів булінгу; вивчити форми та цикли насильства, а також його структуру.	Обговорення, презентації, тести

<p>Тема 2. Основні підходи до насильства в контексті різних напрямів психології</p>	<p>Вивчити психодинамічний напрямок, зокрема, класичний психоаналіз З. Фрейда; аналітична психологія К. Юнга; індивідуальна психологія А. Адлера. Знати зародження та характеристики гуманістичного психоаналізу Е. Фрома та неофройдизм. Розуміти основні положення біхевіоральної психології щодо проблематики насильства. Ознайомитися з гуманістичним підходом, зокрема, екзистенційною психотерапією та гештальт-терапією про насильство.</p>	<p>Обговорення дискусійних питань, тести</p>
<p>Тема 3. Особливості явища булінгу в закладах освіти, його прояви та наслідки</p>	<p>Ознайомитися з методами діагностики булінгу (цькування) в закладах освіти. Вивчити організацію системної протидіїбулінгу (цькуванню) і кібербулінгу. Розуміти головні завдання та види діагностики булінгу. Знати критерії виявлення булінгу та наслідків для фізичного та психічного здоров'я сторін булінгу. Вивчити методи індивідуальної діагностики психологічного стану дитини для з'ясування її ймовірної приналежності до групи ризику (ймовірних кривдників або ймовірних жертв). Ознайомитись з ігровими методами діагностики булінгу в групі (класі) та з засобами раннього виявлення булінгу в закладах освіти. Володіти методикою моніторингу процесу булінгу і ефективності заходів для його подолання.</p>	<p>Розв'язання кейсів та практичних завдань</p>
<p>Тема 4. Зміст і форми віктимної поведінки особистості</p>	<p>Вивчити головні поняття віктимної поведінки. Ознайомитися з головними теоріями про віктимну поведінку, зокрема, як наслідок компенсації почуття неповноцінності (А.Адлер, Е. Еріксон), незадоволення потреби в самоповазі (А. Маслоу). Теоретичні підходи до пояснення феномена психологічної жертви. Вміти робити психологічний аналіз сутності понять: «віктимність», «віктимізації», «віктимна ситуація», «віктимогенний потенціал», «віктимна поведінка». Знати форми прояву та етапи розвитку віктимної поведінки.</p>	<p>Обговорення, презентації, тести</p>
<p>Тема 5. Психологічна діагностика особистості з віктимною поведінкою</p>	<p>Знати принципи та стадії психологічної діагностики віктимної поведінки. Вивчити методи психологічної діагностики віктимної поведінки. Розуміти особливості спостереження, тестування, опитування.</p>	<p>Обговорення, тести, презентації</p>
<p>Тема 6. Психологія виконавця, свідка та жертви насильства</p>	<p>Мати знання про трикутник Стівена (Стефана) Карпмана. Вивчити типи та структуру особистості кривдника. Ознайомитися з психологічними особливостями спостерігачів. Мати уявлення про синдром Дженовезе (ефект свідка) та про Стокгольмський синдром. Вміти класифікувати і знати типологію жертв.</p>	<p>Обговорення, дискусія, тести</p>

Тема 7. Структура та основні принципи профілактики булінгу	Мати сучасні наукові уявлення про соціальні передумови і організацію профілактичної роботи протидії булінгу. Знати принципи роботи з особами, які вчинили насильство та принципи організації попередження насильства. Вивчити головні цілі та рівні профілактики булінгу.	Розв'язання кейсів та практичних завдань
Тема 8. Аналіз зарубіжних та вітчизняних практик профілактичної роботи насильства	Вміти аналізувати зарубіжний досвід, зокрема, вивчити позитивний підхід як запоруки ефективності профілактики насильства. Ознайомитися з проектом САРР: діти попереджені про напад. Вивчити досвід зарубіжної школи щодо профілактики шкільного насильства засобами громадянського виховання.	Есе; виступи перед аудиторією

Літературні джерела

1. Зайченко І. В., Теслюк В. М., Каленський А.А. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи : підручник / За ред. проф. І.В. Зайченка. Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. 484 с.

2. Запобігання та протидія проявам насильства: діяльність закладів освіти. Навчально- методичний посібник/ Андрєєнкова В.Л., Байдик В.В., Войцях Т.В., Калашник О.А. та ін. Київ: ФОП Нічoga С.О. 2020. 196 с. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/sites/unicef.org.ukraine/files/2020-07>

3. Застосування діагностичних мінімумів в діяльності працівників психологічної служби : [метод. рек.] / авт.-упор.: В. М. Гор- ленко, В. Д. Острова, Н. В. Сосновенко, І. І. Ткачук ; за заг. ред. В. Г. Панка. Київ, 2018. 106 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/minimumi.pdf>

4. Коломoeць О.Д. Адміністративно-правове регулювання відповідальності за вчинення насильства у сім'ї : [монографія] / за заг. ред. С.В. Петкова. Кіровоград, 2020. 224 с.

5. Комплект освітніх програм «Вирішення конфліктів мирним шляхом. Базові навички медіації». К. 2018. 140 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/protidia-bulingu/1-komplekt-programmediatsiya.pdf>

6. Пальчевський С. С. Педагогіка: навч. посіб. 3-є вид. Київ: Каравела, 2018. 496 с.

7. Прищак, М. Д. Педагогіка, психологія та методика викладання у вищій школі: курс лекцій / М.Д. Прищак, О. Б. Залюбівська. Вінниця : ВНТУ, 2019. 150 с.

8. Протидія булінгу в закладі освіти: системний підхід. Методичний посібник. / Андрєєнкова В.Л., Мельничук В.О., Калашник О.А. К: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 132 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/protidia-bulingu/2019-11-25-protydiy-bullingu.pdf>

9. Створення системи служб порозуміння для впровадження медіації за принципом «рівний-рівному/рівна/рівній» та вирішення конфліктів мирним шляхом у закладах освіти. Київ: ФОП Нічoga С.О. 2018. 174 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/protidia-bulingu/porozuminnyala-stradametodposibniksayt.pdf>

10. Скрипченко О. В. Вікова та педагогічна психологія: навч. посіб. 6-те вид. Київ: Каравела, 2019. 400 с.

11. Цюман Т. П., Бойчук Н. І. Кодекс безпечного освітнього середовища: метод. посіб. / за заг. ред. Цюман Т. П. Київ, 2018. 56 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/protidia-bulingu/21kbos.pdf>

12. Bullying Prevention and Intervention. [Electronic resource] / Scholar Discipline & Restorative Practices. Mode of access: <https://www.upliftparent.org/Page/15637>

13. Bullying Prevention. [Electronic resource]/ Center Positive Behavioral Interventions & Supports (PBIS). Mode of access: <https://www.pbis.org/topics/bullying-prevention>

14. Prevention: Learn how to identify bullying and stand up to it safely [Electronic resource]/ A federal government website managed by the U.S. Department of Health and Human Services. Mode of access: <https://www.stopbullying.gov/>

Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Заліковий модуль 1	30
Заліковий модуль 2 (ректорська контрольна робота)	40
Заліковий модуль 3 (КПІЗ)	30

Шкала оцінювання студентів

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	відмінно
B	85-89	добре
C	75-84	добре
D	65-74	задовільно
E	60-64	достатньо
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом